

JOŠ JEDNOM O *SUJETLU*

Alija Nametak

Možda i nije jedna riječ toliko značajna, da se o njoj naširoko piše, makar bila i *svjetlo*, ali kad se već započelo, dobro bi bilo i izvesti na čistac njeno pravilno pisanje i izgovaranje.

U 5. broju pretrpčšlog godišta »Jezika« osvrnuo se Asim Peco na pitanje, koje sam postavio u 3. broju istoga godišta, kako da se piše riječ *svjetlo*: da li *svijetlo*, kako je po Boranićevu Pravopisu, ili *svjetlo*, kako pišu Belić i Vuković u svojim Pravopisima. On piše, da je oblik *svijetlo* živ u narodu na dosta široku području, koje je on ispitivao. Nemam razloga da mu ne vjerujem, samo ja tu riječ (*svijetlo*) nisam nikad čuo od neškolovanih ljudi, nego samo *svjetlo*.

A što pisac na 157. strani navodi, da sam i ja u knjizi novela »Dobri Bošnjani« (strana 52.) pisao imenicu *svijetlo*, a ne *svjetlo*, zaboravlja, da su i prije postojali lektori u izdavačkim poduzećima, koji su, doduše u mnogo manjoj mjeri nego se to sada radi, dotjerivali piščev jezik i pravopis.

Neka mi se oprostí ova digresija. Nedavno mi je jedan lektor ispravio po mom mišljenju pravilno napisanu riječ *at* (kako pišu i Boranić i Belić) u *hat*, kako ja ne bih nikad napisao, a još manje izgovorio. Tako bi zaboravljeni pjesnik Riza-beg Kapetanović Ljubušak (1868—1931) govorio onima, koji ne znaju, gdje dolazi u turcizmima *h*, a gdje ga ne smije biti: »Asan-haga Harnaut uja'a hata u an i donese carski verman« (mjesto: Hasan-aga Arnaut ujaha ata u han i donese carski ferman).

Ne jamčim, da nisam i ja napisao riječ *svijetlo* u tom obliku, ali, ako i jesam, svakako sam je napisao mimo svoj osjećaj za živi narodni jezik, a prema pravopisnoj disciplini.

Pa i svi pisci, koje Peco navodi, stvarali su za radnim stolom (među njima više od polovice rođenih čakavaca i kajkavaca), a od citiranih je samo Bogišić anketirao u narodu pravne običaje kod Crnogoraca i mogao je oblik *svijetlo* za imenicu *svjetlo* čuti u narodu. Svi su oni u školi naučili tu riječ i naučili su je pisati, naravno, kakva je bila po pravopisu hrvatskog jezika.

Ja bih mogao isto tako citirati druge pisce, hrvatske i srpske, štokavce, koji su pisali ovu imenicu samo kao *svjetlo*. Ali zadovoljit ću se samo s jednim piscem, koji nije bio literarna veličina, ali je značajan upravo po dobru jeziku. To je Edhem Mulabdić. On je bio i pedagoški pisac praktičar, pa je u IV. godištu »Školskog vjesnika«, stručnog lista Zemaljske vlade za Bosnu i Hercegovinu, iz godine 1897., objavio na stranama 180.—183. članak »Gramatička gimnastika«, u kojem navodi primjere, kako valja s djecom

u školi obrađivati gramatiku i pravopis (i to u *osnovnim* školama). Među ostalim primjerima pod *d*) *Kad se piše i je, kad je, a kad e*, navodi ne baš poetičan, ali za pamćenje praktičan primjer: Svijetlo sunce prosipa *svjetlo* po svijetu iz svjetske vasiona. (Ima i drugih zgodnih primjera kao: Mljekarice nose mlijeko, Djeva zadijeva vreteno za pas, Sijeno trpaju u sjenik, Krijepe se onim, što je za okrepu i t. d.) Šteta je, što ovaj člančić nije u svoje vrijeme spomenut u mojem članku »Briga Edhema Mulabdića o jeziku« (IV. godište »Jezika«, br. 1., str. 18. i d.).

Kad pridjev u književnom jeziku glasi *svijetao, svijetla, svijetlo* (iako ima dijalekata, u kojima glasi *svjetao, svjetla, svjetlo*), potrebno je, mislim, da se razlikuje srednji rod ovoga pridjeva od imenice. Iz istoga bi razloga trebalo prihvatiti kao književni oblik *svjetlo* (a *svijetlo* da ostane kao dijalekatska osobina).

PRIDJEVI OD IMENICE KOMUNA

Josip Valković

U društvenom poretku, kakav smo i mi imali prije Oslobođenja, postoji državna vlast i općina kao samoupravno tijelo. Općina ima svoj vlastiti djelokrug, a ako obavlja i neke državne poslove, oni se smatraju poslovima općine u prenesenom djelokrugu. Inače za skupnu oznaku poslova vlastitog djelokruga općine nismo imali posebnog naziva. Po Oslobođenju kod nas je proglašeno jedinstvo vlasti, pa ni općine nisu više imale dvostrukog djelokruga. Samoupravni i državni poslovi stopljeni su u jedno. Ne znam, da li zbog toga, ili možda iz kojeg drugog razloga, negdašnje samoupravne poslove počeli smo nazivati *komunalnim* poslovima, osnivati *komunalne* odjele i t. d. Danas se taj termin toliko udomaćio, da o njegovoj promjeni ne može biti ni govora.

Komunalni je pridjev od romanske imenice *komuna* (općina), a primili smo ga kao gotov pridjev u romanskom obliku. Riječ *komuna* bila je i od prije poznata, ali samo u povijesnim i političkim djelima (Pariška komuna, srednjovjekovne dalmatinske komune), pa nismo imali potrebe da od nje pravimo svoj pridjev. Međutim 1955. osnovane su naše današnje općine s veoma širokim djelokrugom i mogućnošću direktnog narodnog upravljanja kao odlučan korak prema budućim komunama, osnovnim jedinicama društvene (ne više državne) vlasti. Zato se naše općine već i danas često nazivaju *komunama*, pa se sama po sebi nametnula potreba da napravimo i svoj pridjev od imenice *komuna*.